

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 8 päivänä heinäkuuta 2022

609/2022

Laki

kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 3 §:n 1–4 momentti, 6, 11, 14, 17, 18, 26 ja 27 §, 4, 5, 6 ja 9 luku sekä 73, 81, 81 c, 81 d sekä 83 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1–4 momentti laissa 1539/2009, 6 § osaksi laeissa 26/1984 ja 1539/2009, 11 § laissa 26/1984, 14 § laeissa 702/1982, 26/1984 ja 739/1992, 27 § osaksi laissa 26/1984 sekä 81, 81 c ja 81 d § laissa 381/2016, sekä

muutetaan 9 ja 15 §, 16 §:n 2 momentti, 2 luvun otsikko, 23 ja 31 §, 32 §:n 3 ja 4 momentti, 33 §:n 1 ja 3 momentti, 34, 36 ja 37 §, 38 §:n 2 momentti, 39, 42 c ja 42 e §, 65 §:n 1 momentti, 66, 67, 74, 75, 76, 77, 79, 80 ja 81 a §, 81 b §:n 1 momentin johdantokappale ja 82 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 9 § laissa 1369/1996, 23 § osaksi laissa 739/1992, 31 § osaksi laissa 952/1980, 32 §:n 3 ja 4 momentti, 33 §:n 1 ja 3 momentti, 34 ja 37 §, 38 §:n 2 momentti, 39, 42 c, 42 e, 80 ja 81 a § sekä 81 b §:n johdantokappale laissa 381/2016, 36 ja 77 § sekä 82 §:n 1 momentti laissa 1539/2009, 66 § osaksi laissa 702/1982, 75 § laeissa 672/2008 ja 1539/2009, 76 § laeissa 1539/2009 ja 725/2021 sekä 79 § laissa 702/1982, sekä

lisätään lakiin uusi 1 b § seuraavasti:

1 b §

Siltä osin kuin tämän lain säännökset koskevat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 24 kohdan mukaista hallinnollista puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hyvinvointialueista, Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan maakunnan kuntiin ja mitä tässä laissa säädetään vaativan tuen asiantuntijaryhmästä, Ahvenanmaan maakunnassa vastaavaan asiantuntijaryhmään.

9 §

Erityishuollon järjestämistä varten hyvinvointialueella tulee olla toiminnan kannalta tarpeellisia toimintayksiköitä.

15 §

Hyvinvointialueen erityishuollon toimintayksiköiden lisäksi voi valtiolla olla erityishuollon toimintayksiköitä valtion velvollisuudeksi säädetyn erityishuollon järjestämistä sekä valtakunnallista tutkimus-, kokeilu- tai muuta niihin verrattavaa erityishuoltotoimintaa varten.

HE 56/2021
HE 18/2022
StVM 9/2022
EV 66/2022

16 §

Yksityiset erityishuollon toimintayksiköt voivat tuottaa erityishuoltopalveluksia hyvinvointialueelle tai muille palveluksia haluaville.

2 luku

Erityishuollon hallinto

23 §

Erityishuollon yksilöllistä järjestämistä varten hyvinvointialueella on vaativan tuen asiantuntijaryhmä.

Vaativan tuen asiantuntijaryhmän jäsenenä on vähintään kolme hyvinvointialueen johtavaa viranhaltijaa siten, että toimielimessä on edustettuna lääketieteellinen, kasvatustieteellinen ja sosiaalihuollollinen asiantuntemus.

31 §

Erityishuoltoon pyrkimistä koskeva aloite tulee tehdä hyvinvointialueelle.

Erityishuollon antamisesta ja lopettamisesta päättää hyvinvointialueen vaativan tuen asiantuntijaryhmä, jollei hyvinvointialueen hallintosäännössä toisin määrätä.

32 §

Henkilön määräämisestä erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta on tehtävä hyvinvointialueen vaativan tuen asiantuntijaryhmälle kirjallinen hakemus. Hakemuksen on oikeutettu tekemään henkilön laillinen edustaja taikka hänen omaisensa tai muu läheisensä.

Jollei 3 momentissa tarkoitettuja hakemuksen tekemiseen oikeutettuja ole tai jolleivät he suostu hakemuksen tekemiseen, hakemuksen voi tehdä myös sen hyvinvointialueen hallintosäännössä tehtävään määrätty viranhaltija, jonka alueella henkilö oleskelee. Vastaavin edellytyksin voi hakemuksen rangaistuslaitoksessa olevan osalta tehdä laitoksen johtaja.

33 §

Jos hyvinvointialueen vaativan tuen asiantuntijaryhmä 32 §:ssä tarkoitetun hakemuksen ja muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimusten ja selvitysten johdosta katsoo olevan ilmeistä, että edellytykset henkilön määräämiselle erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta ovat olemassa, vaativan tuen asiantuntijaryhmän on määrättävä henkilö toimitettavaksi tutkimukseen 32 §:n 2 momentissa tarkoitettuun erityishuollon toimintayksikköön. Tutkimukseen määräämisestä on tehtävä kirjallinen päätös kiireellisissä tilanteissa viivytyksettä ja muulloin viimeistään seitsemän päivän kuluessa 32 §:ssä tarkoitetun hakemuksen saapumisesta. Ennen tutkimukseen määräämistä on selvitettävä henkilön oma mielipide. Henkilön ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kuulemisesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Jollei täysi-ikäisellä henkilöllä ole laillista edustajaa, on sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000), jäljempänä *sosiaalihuollon asiakaslaki*, 9 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa henkilön palvelujen suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuvalla omaisella tai muulle läheiselle varattava tilaisuus tulla kuulluksi hallintolaissa säädetyllä tavalla. Lisäksi alaikäisen henkilön vanhemmille ja henkilölle, jonka hoidossa ja kasvatuksessa alaikäinen on ollut välittömästi ennen tutkimukseen määräämistä, on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hallintolaissa säädetyllä tavalla.

Kun tutkimus on suoritettu, hyvinvointialueen vaativan tuen asiantuntijaryhmän on päätettävä, määrätäänkö henkilö erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta. Päätös on tehtävä kirjallisesti viimeistään 14 päivän kuluessa tutkimukseen määrittämistä koskevan päätöksen tekemisestä. Päätöksen on sisällettävä perusteltu kannanotto siitä, ovatko edellytykset henkilön määrittämiselle erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta olemassa. Päätös henkilön määrittämisestä erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta on välittömästi, kuitenkin viimeistään 14 päivän kuluessa sen tekemisestä, alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi. Hallinto-oikeuden tulee käsitellä asia kiireellisenä.

34 §

Erityishuollon yksilölliseksi toteuttamiseksi hyvinvointialueen vaativan tuen asiantuntijaryhmän tai sen määrittämässä rajoissa toimintayksikön vastaavan johtajan tulee hyväksyä erityishuolto-ohjelma jokaista erityishuollon tarpeessa olevaa henkilöä varten. Ohjelma on mahdollisuuksien mukaan laadittava yhteistyössä henkilön itsensä ja hänen laillisen edustajansa tai sosiaalihuollon asiakaslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa henkilön laillisen edustajan taikka hänen palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuvan omaisensa tai muun läheisensä sekä vaativan tuen asiantuntijaryhmän kanssa. Ohjelmaa on tarpeen mukaan tarkistettava.

36 §

Aluehallintovirasto voi määrätä erityishuolto-ohjelmaa oikaistavaksi tarpeellisiksi katsomiltaan osin, milloin henkilö itse tai hänen huoltajansa tai muu edunvalvojansa taikka hyvinvointialueen vaativan tuen asiantuntijaryhmä katsoo, ettei ohjelma ole tarkoituksenmukainen.

37 §

Jos erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta määrättyä henkilöä tutkittaessa tai hänen hoitoaan ja huolenpitoaan järjestettäessä käy ilmi, että edellytykset määrätä henkilö erityishuollon toimintayksikköön tahdostaan riippumatta puuttuvat, hyvinvointialueen vaativan tuen asiantuntijaryhmän tai mielenterveyslain (1116/1990) 19 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on hyvinvointialueen vaativan tuen asiantuntijaryhmän esityksestä heti tehtävä päätös tahdosta riippumattoman erityishuollon lopettamisesta.

38 §

Erityishuollon toimintayksikköön tahdosta riippumatta määrättyllä henkilöllä ja hänen laillisella edustajallaan on oikeus saada tahdosta riippumattoman erityishuollon jatkamisen edellytykset vaativan tuen asiantuntijaryhmän arvioitavaksi erityishuollon kestäessä myös ennen puolen vuoden enimmäisajan täyttymistä. Jollei täysi-ikäisellä henkilöllä ole laillista edustajaa, on mainittu oikeus sosiaalihuollon asiakaslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa henkilön lisäksi hänen palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuvalla omaisellaan tai muulla läheisellään. Mikäli aiemmin tehdystä arvioinnista on kulunut alle kuukausi, ja on ilmeistä, että muutosta henkilön tilassa ei ole tapahtunut, voidaan arvio jättää tekemättä. Arvion tekemättä jättämisen peruste on kirjattava asiakasasiakirjoihin.

39 §

Erityishuoltoa järjestävän hyvinvointialueen on huolehdittava tutkimukseen määrätyn tai järjestämässään erityishuollossa olevan henkilön kuljetuksesta hyvinvointialueen toimintayksiköiden välillä. Lisäksi hyvinvointialueen on huolehdittava henkilön erityishuol-

lon saamiseksi välttämättömistä kuljetuksista tai korvattava niistä aiheutuvat kustannukset.

42 c §

Virkavastuu

Tämän luvun nojalla julkista valtaa käyttävään henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä luvussa tarkoitettuja tehtäviä silloinkin, kun hän ei ole virkasuhteessa valtioon tai hyvinvointialueeseen. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

42 e §

Rajoitustoimenpiteiden käytön arviointi ja vähentäminen

Jos erityishuoltoa annettaessa on käytetty 42 f–42 n §:ssä tarkoitettua rajoitustoimenpidettä, toimintayksikössä on viipymättä arvioitava rajoitustoimenpiteen käyttöön johtaneita syitä ja keinoja, joiden avulla voidaan jatkossa vähentää rajoitustoimenpiteiden käyttöä yksikössä. Jos muussa kuin tahdosta riippumattomassa erityishuollossa olevan henkilön erityishuollossa on käytetty toistuvasti tai pitkäaikaisesti 42 j, 42 l tai 42 m §:ssä tai 42 n §:n 2 momentissa tarkoitettua rajoitustoimenpidettä, toimintayksikössä on arvioitava, täytyvätkö henkilön kohdalla 32 §:n 1 momentissa tarkoitettut edellytykset henkilön määräämiselle tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon, ja saatettava kysymys tarvittaessa hyvinvointialueen vaativan tuen asiantuntijaryhmän arvioitavaksi.

65 §

Erityishuoltoalan henkilökunnan koulutuksesta tai erityishuollon tutkimuksesta huolehtivalla korkeakoululla tai muulla viranomaisella on oikeus käyttää erityishuollon toimintayksiköitä erityishuoltoalan koulutus- tai tutkimustoiminnan järjestämiseen.

66 §

Korkeakoulu tai muu viranomainen suorittaa hyvinvointialueelle täyden korvauksen perustamiskustannuksista, jotka ovat aiheutuneet sen koulutus- tai tutkimuskäytössä olevien, erityishuollon toimintayksikössä sijaitsevien huonetilojen rakentamisesta, perusparrannuksesta, laajentamisesta tai rakenteellisesti uudelleen järjestämisestä, kiinteät kojeet ja laitteet mukaan luettuina, sekä käyttökustannuksista, jotka aiheutuvat sanottujen huonetilojen kunnossapidosta. Mikäli huonetiloja kuitenkin käytetään osittain myös erityishuollon toiminnassa, on korvausta tältä osin soviteltava.

Mitä 1 momentissa on sanottu, sovelletaan muihinkin erityishuollon perustamis- ja käyttökustannuksiin, jotka aiheutuvat pääasiallisesti erityishuoltoalan opetus- tai tutkimustoiminnan järjestämisestä erityishuollon toimintayksikössä.

67 §

Edellä 65 §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen järjestämisestä sekä 66 §:ssä tarkoitettujen korvausten määräytymisperusteista tulee korkeakoulun tai muun viranomaisen sopia hyvinvointialueen kanssa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sopimus on laadittava siten, että siinä otetaan tasapuolisesti huomioon toisaalta hyvinvointialueen velvollisuus erityishuollon järjestämiseen sekä toisaalta korkeakoulun tai muun viranomaisen säännöksiin tai määräyksiin taikka vahvistettuihin koulutus- ja tutkimussuunnitelmiin perustuva velvollisuus erityishuoltoalan koulutus- tai tutkimustoiminnan järjestämiseen.

Jollei 1 momentissa tarkoitettua sopimusta saada aikaan, valtioneuvosto voi, jos järjestely erityishuoltoalan koulutus- tai tutkimustoiminnan tahi erityishuollon tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta on välttämätöntä, määrätä hyvinvointialueen toimintayksiköiden käyttämisestä sanottuihin tarkoituksiin sekä siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Tällöin on noudatettava, mitä 2 momentissa sekä 66 §:ssä säädetään.

74 §

Kelpoisuudesta virkoihin, joissa hoidetaan erityishuoltoon liittyviä tehtäviä, voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

75 §

Tässä laissa tarkoitettujen toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävien toimintayksiköiden ja toimitilojen tarkastamisesta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021), jäljempänä *järjestämislaki*, 46 §:ssä.

76 §

Valvontaviranomaisen keinoista asiakasturvallisuutta vaarantavien puutteiden korjaamiseksi ja epäkohtien poistamiseksi säädetään järjestämislain 48 §:ssä sekä viranomaisten välisestä yhteistyöstä, ilmoitusvelvollisuudesta ja lääkelaisissa (395/1987) tarkoitettujen toiminnan valvonnasta järjestämislain 44 §:ssä.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske lääkelaisissa tarkoitettua toimintaa eikä sellaista eräistä EU-direktiiveissä säädetyistä lääkinnällisistä laitteista annetussa laissa (629/2010), lääkinnällisistä laitteista, direktiivin 2001/83/EY, asetuksen (EY) N:o 178/2002 ja asetuksen (EY) N:o 1223/2009 muuttamisesta sekä neuvoston direktiivien 90/385/ETY ja 93/42/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/745, in vitro -diagnostiikkaan tarkoitetuista lääkinnällisistä laitteista sekä direktiivin 98/79/EY ja komission päätöksen 2010/227/EU kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2017/746 tai lääkinnällisistä laitteista annetussa laissa (719/2021) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus. Jos Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto on valvonnassaan havainnut lääkehuoltoa tai lääkinnällisiä laitteita koskevia puutteita tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle.

77 §

Hallinnollisesta ohjauksesta säädetään järjestämislain 47 §:ssä.

79 §

Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta säädetään järjestämislain 49 §:ssä.

80 §

Muuhun kuin 81 a §:ssä tarkoitettuun hyvinvointialueen vaativan tuen asiantuntijaryhmän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakuun hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

81 a §

Muun kuin tahdosta riippumattoman erityishuollon antamista tai lopettamista koskevaan päätökseen ja muuhun kuin tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon liittyvään yksilöllisen erityishuolto-ohjelman hyväksymistä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhakuun hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

609/2022

81 b §

Hallinto-oikeudelta saa hakea valittamalla muutosta:

— — — — —

82 §

Muutoksenhausta valtioneuvoston, sosiaali- ja terveysministeriön, aluehallintoviraston ja hallinto-oikeuden päätökseen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Naantalissa ja Helsingissä 8.7.2022

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén